395

DISSIDIUM

ANGLICANUM

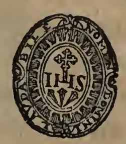
De

PRIMATU REGIS,

CUM BREVI PRÆfatione ad Catholicos in Anglia degentes.

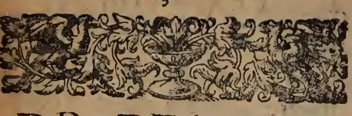
AUTHORE,

MARTINO BECANO Societatis IESU Theologo & Professore ordinario.

MOGUNTIAE
Ex officina typographica Ioannis Albini.
Anno M. DCXII.

396

PRÆFATIO AD Catholicos in Anglia.

SAluete Illustrissimi Domini, & inuictissimi Athletæ. Ad vos venio, interpellandi causâ. Si molestum non est, audite me paucis, non diu vos tenebo. Ante biennium scripsi duos libellos de Primatu Regio: alterum contra Apologiam & Monitoriam Præfationem;

Serenißimi & Potentißimi Jacobi, Magnæ Britanniæ Regis: alterum contra Torturam Torti, seu, contra Sacellanum Regis. Ægré hoc tulerunt Academici vestri; & confestim, in causa Regia, bellum mihi indixerunt. Hi præsertim, Guilielmus Tooker, Richardus Thomsonius, Robertus Burhillus, Henricus Salcolbrigiensis. Nec defugio. Quin multa sunt, quæ me reddant alacriorem. Primùm, causæ æquitas. Tum, vestra fides, & constantia. Denique, Aduersariorum inter se dißidia, & intestinæ dissen-

dissensiones. De causa, quam defensurus sum, æquitate, quid attinet dicere? Pugnaturus sum pro Ecclesia Christi, pro honore & obedientia Præsulum, pro Maiorum exemplo & consuetudine. Et hîc, quenquam extimescam? Iam, vestra fides & constantia, quam quotidiani carceres, vincula, supplicia, mortes pro Christo obitæ, toti orbi testatissimam faciunt, cui torporem non excutiat? cui calcar & animum non addat? Verè de vobis vsurpare possum illud ex Apostolo: Spectaculum facti estis DEO,
 An-

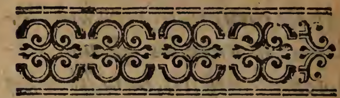
Angelis & hominibus. *Deo, qui intuetur vestra certamina; qui vires suppeditat ad victoriam, & coronã præparat ad triumphum. Angelis, qui mirantur, vos in carne fragili, potentissimos inferorũ Principatus non formidare: & simul gaudent, tam gloriosos pugiles, suæ custodiæ commissos esse. Hominibus, qui toto orbe diffusi, vestro exemplo, vestra virtute & patientia, ad similia certamina, pro Christo subeunda, vehemẽter accenduntur. Porrò, dissidia aduersariorum inter se tanta sunt; tamq; distracta ac dissipata*

398

patæ eorum vires, vt magnopere metuendos esse non putem. Si nescitis, hunc libellum vobis offero dedicoq́; in quo, quibus in capitibus ipsi dißentiant, sigillatim explicatũ est. Eum, si vacat, legite, & benè de euentu sperate. Interea ad pugnam me parabo; & cùm tempus aduenerit, Spectatores vos esse cupio. Valete, & meam interpellationem æqui boniq́ consulite. Moguntiæ, mense Nouembri, anno 1611.

Vestri amantißimus

Martinus Becanus.

DISSIDIVM ANGLICANVM,

De

PRIMATV REGIO.

RIMATVS REGIVS in Ecclesia Anglicana, res noua est. Ortum habuit sub Henrico Octauo: floruit sub Edouardo Sexto & Elisabetha: nunc, sub Iacobo, tot dissidiis domesticis laceratur & discerpitur, vt diu stare non possit. Rectè Christus in Euangelio: *Omne regnum in se diuisum desolabitur*. Porrò, quæ & quanta sint illa dissidia, in his paucis Quæstionibus demonstrandum est:

I. *An Rex Angliæ habeat aliquem Primatum in Ecclesia?*

II. *An primatus ille sit Ecclesiasticus & spiritualis?*

III. *An Rex ab eo Primatu poßit vocari Primas Ecclesiæ?*

IV. *An ab eodem vocari poßit supremum caput Ecclesiæ?*

V. *An primatus ille consistat in aliqua potestate vel iurisdictione Ecclesiastica?*

VI. *An Rex, ratione sui Primatus poßit indicere Conci-*

Concilia, & in iis præsidere?

VII. *An poßit leges ecclesiasticas condere?*

VIII. *An beneficia ecclesiastica conferre?*

IX. *An Episcopos creare & deponere?*

X. *An contumaces excommunicare?*

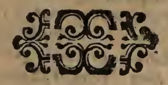
XI. *An iudicem controuersiarum agere?*

XII. *Vnde Rex habeat suum Primatum?*

XIII. *An subditos poßit cogere ad iuramentum Primatus?*

In his Quæstionibus extremè dissentiunt Aduersarii. Sunt autem hi ferè

hi ferè. Sacellanus in *Tortura Torti*, Gulielmus Tooker Decanus Licheteldensis *in Duello, seu singulari certamine cum Martino Becano*. Richardus Thomsonius in *Elencho Refutationis Torturæ Torti*. Robertus Burhillus in *Responsione pro Tortura Torti*. Henricus Salcolbrigiensis in *Refutatione Examinis Becanici*. Præter hos citabo etiam Nicolaum Sanderum de *Schismate Anglicano*, Genebrardum in *Chronologia*. Polydorum Virgilium in *Historia Anglicana*, Iacobum Augustum Thuanum in *Libris Historiarum sui temporis*. Calu.num in *Commentario supra Prophetam Amos*. Et si qui alii sint.

QVAE-

I. QVÆSTIO.

An Rex Angliæ habeat aliquem primatum in Ecclesia.

I. PRimum diſsidium eſt de nomine *Primatus*. Pleriq; admittunt hoc nomen. At Richardus Thomſonius malit *Suprematum*, quàm *Primatum* appellare. Ratio ipſius eſt, quia Primatus ſignificat poteſtatem eiuſdem ordinis: at Rex in Eccleſia Anglicana non habet potèſtatem eiuſdem ordinis cum Epiſcopis & Paſtoribus, ſed altioris ac diuerſi ordinis. Ergo non habet Primatum, ſed Suprematum. Verba Thomſonii, pag.33. ſunt hæc: *Nos in Anglico noſtro idiomate belliores longè ſumus, quàm per inopiam Latini ſermonis nobis Latinè eſſe licuit. Non enim dicimus, The Kings Primacie, Regis Primatum, ſed, The Kings Supremacie, Regis Suprematum. Quo vocabulo nos quoque deinceps vtemur. Multum enim differunt Primatus & Suprematus. Illud enim poteſtatem eiuſdem*

 421
eiusdem ordinis videtur significare, hoc non item.

II. Hinc duo colligimus. Vnum est, omnes Anglos, qui vtuntur nomine Primatus, vel errare, vel impropriè loqui, si Thomsonio credimus. Nam si propriè loquuntur, cum Primatus propriè significet potestatem eiusdem ordinis, planè sentiunt, Regem habere potestatem eiusdem ordinis cum Episcopis & Prelatis Ecclesiæ. At hic, iuxta Thomsonium, error est. Vel igitur errant, vel impropriè loquuntur.

III. Alterum est, de re significata coniecturam sumi posse ex voce significante. Vox *Suprematus*, noua & nuper inuenta est; incognita antiquis Patribus; inusitata in Scripturis; orbi Christiano inaudita. Quid porro significat? Supremam potestatem Regis in Ecclesia. Et hæc igitur noua est. Sanè, si antiqui Patres, tam Latini, quàm Græci, agnouissent hanc potestatem, reperissent aliquod saltem vocabulum, quo eam propriè expresissent. Id verò à nemine factum est.

II. QVÆSTIO.

An Primatus ille, quem Rex habet in Ecclesia, sit Ecclesiasticus & spiritualis?

I. HOc alterum dissidium est. Sub Henrico & Edouardo, semper appellatus est Primatus Ecclesiasticus & spiritualis, vt patet ex Sandero, qui sic habet: *Caluinus Henrici Primatum Ecclesiasticum oppugnauit.* Item; *Episcopus Roffensis, quod Henrici Primatum Ecclesiasticum nollet confiteri, ad mortem producitur.* Item; *Multi in custodiis propter negatum Ecclesiasticum Regis Primatum detenti.* Item: *Henricus mandauit, vt filius in fide Catholica educaretur, excepto Primatus Ecclesiastici titulo, quem ei reliquit.* Item: *Stephanus Vintonensis, Edmundus Londinensis, Cuthbertus Dunelmensis, Nicolaus Vigorniensis, & Daius Cicestrensis Episcopi, timide restiterunt pueri Regis Primatui spiritali; imò simpliciter subscripserunt.*

II. Sub

II. Sub Maria, quæ Edouardo fratri ſucceſsit, ſublatus eſt hic titulus in Comitiis Londinenſibus, vt teſtatur Iacobus Thuanus libro 9. hiſtoriarum ſui temporis, his verbis: *Antiquatus iiſdem Comitiis, Primatus Eccleſiaſtici titulus.* At ſub Eliſabetha iterum reſtitutus eſt, vt refert idem author libro 15.

III. Hoc tempore, ſub Iacobo, in controuerſiam vocatur. Aliqui non audent appellare Primatum Eccleſiaſticum & ſpiritalem, ſed, Primatum quoad eccleſiaſtica & ſpiritalia. Inter quos eſt Sacellanus Regis in Tortura Torti, pag. 90. vbi ſic habet: *Neque verò, quoad ſpiritalia, alium nos Regi Primatum tribuimus, neque quoad temporalia alium Pontifici detrahimus, quàm debemus. Prior ille Regibus omni iure; poſterior hic Pontifici, nullo iure debetur.* Ego, cùm primum legerem hæc verba Sacellani, putabam illum pro eodem vſurpare hæc duo, *Primatus ſpiritalis*, & *Primatus quoad ſpiritalia.* Et ſimiliter hæc duo, *Primatus temporalis*, &, *Primatus quoad temporalia.* At defenſores & interpretes Sacellani, Thomſonius & Burhillus, aliter ſentiunt. Sic enim de hac re ſcribit Burhillus, pag. 55. *Non dicit* (Sacellanus) *Primatum ſpiritualem, ſed Primatum quoad ſpiritualia, deberi Regibus omni iure.*

iure. Et pag. 133. in fine: *Etsi enim Regi tribuimus Primatum in Ecclesiam, non tamen Primatum spiritualem aut ecclesiasticum ei tribuimus, sed potius Primatum quoad res & personas spirituales & ecclesiasticas.* Et Thomsonius, pag. 31. *Non dixit* (Sacellanus) *Primatum ecclesiasticum aut spiritualem, quasi formaliter intelligat; sed quoad spiritualia, id est, obiectiuè & materialiter.* Quo sensu idem author, pag. 95. ait: *Diximus Regem gubernare quidem Ecclesiastica, sed non Ecclesiasticè.*

IV. Igitur, si quæras in Anglia, an Rex habeat Primatum Ecclesiasticum, nec ne? Respondebitur hoc modo: Henricus, Edouardus & Elisabetha habuerunt Primatum Ecclesiasticum; Iacobus non habet Ecclesiasticum, sed solùm, quoad Ecclesiastica. Ergóne minus hic habet, quàm illi habuerunt? Sic apparet. Ergóne tam breui interuallo accisus & imminutus est Primatus Regis in Anglia? Ita aiunt. Ergóne prope interitum est? Non dubito. Quid causæ? Audi ex triuio: *Quod citò fit, citò perit.* Audi ex sacro Codice: *Si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur,* Actor. 5. 38.

III. QVÆ-

III. QVÆSTIO.

An Rex ab hoc Primatu possit vocari Primas Ecclesiæ?

I. HEnricus Salcolbrigiensis simpliciter affirmat. Sic enim scribit pag. 140. *Dico Regem Angliæ, Ecclesiæ Anglicanæ Primatem esse.* Imò, tam certum ac indubitatum hoc esse vult, vt putet peccare contra publicam professionem Anglicanam, qui id neget. Nam pag. 177. sic habet: *Angliæ Regem, Anglicanæ Ecclesiæ Primatem esse, in professione publica Anglicana veritatis sacris literis nixæ ponitur.*

II. Tookerus & Burhillus simpliciter negant. Sic enim habet Tookerus pag. 3. *Olere autem malitiam, ac clamitare audaciam tuam illud videtur, cum Regem Caput Ecclesiæ Primatemq́; confingas.* Et Burhillus pag. 133. *Nec Primatem quidem omnino Regem nostrum dicimus; multò verò minus Primatem Ecclesiasticum.*

III. Hinc formo duplex argumentum:

Alterum ex Tookero, in hunc modum; Qui dicit, Regem esse Primatem Ecclesiæ, audax & malitiosus est. At Henricus Salcolbrigiensis dicit, Regem esse Primatem Ecclesiæ. Ergo audax & malitiosus est. Alterum ex Henrico, hoc modo: Qui negat, Regem esse Primatem Ecclesiæ, peccat contra publicam professionem veritatis in Anglia receptæ. At Tookerus negat Regem esse Primatem Ecclesiæ. Ergo peccat contra publicam professionem veritatis in Anglia receptæ. Nimirum, sic mulus mulum scabit.

IV. Sed quæri potest, vter rectiùs sentiat in hac re, Salcolbrigiensis, qui affirmat, Regem esse Primatem Ecclesiæ; an Tookerus, qui negat? Hæc lis pendet ex alia quæstione, an scilicet hæc duo nomina, *Primas*, & *Primatus*, sint necessariò connexa seu coniugata? Salcolbrigiensis putat, necessariò connexa esse. Igitur, quia semel dixit, Regem habere Primatum Ecclesiæ, consequenter affirmat, Regem esse Primatem Ecclesiæ. Valet enim apud ipsum, hoc argumentum à coniugatis: *Rex habet Primatum. Ergo, Rex Primas est.* Sicut & istud: *Sacellanus habet Episcopatum. Ergo Episcopus est.*

V. Tookerus contra sentit. Nam pagina 6.

na 6. disertè ait, Regem habere quidem Primatum Ecclesiæ; non tamen esse Primatem Ecclesiæ. Et è contrario, Archiepiscopum Cantuariensem, non habere Primatum Ecclesiæ; sed tamen esse Primatem Ecclesiæ. Igitur negat has duas consequentias à coniugatis. I. *Rex habet Primatum: Ergo Primas est.* II. *Archiepiscopus est Primas. Ergo Primatum habet.* Fortè & has negaret. I. *Sacellanus habet Episcopatum: Ergo Episcopus est.* II. *Tookerus Decanus est: Ergo Decanatum habet.*

IV. QVÆSTIO.

An Rex à suo Primatu possit vocari supremum Caput Ecclesiæ?

HIc titulus primùm vsurpari cœpit ab Henrico Octauo; vt testantur passim authores, tam aduersarij, quàm nostri. Sic enim scribit Iacobus Thuanus lib. 1. historiar. sui temporis:

Henricus, post diuortium, se caput Ecclesiæ constituit. Et Polydorus Virgilius lib. 27. historiæ Anglicanæ: *Interea, post diuortium, habetur Concilium Londini, in quo Ecclesia Anglicana formam potestatis nullis antè temporibus visam induit. Henricus enim Rex, caput ipsius Ecclesiæ constituitur.* Et Genebrardus libro 4. Chronologiæ: *Henricus anno 1534. in publicis Comitiis, se caput Ecclesiæ Anglicanæ appellauit.* Et Nicolaus Sanderus in schismate Anglicano: *Ex qua dicendi formula primam occasionem sumptam aiunt, vt Rex supremum caput Ecclesiæ Anglicanæ diceretur.* Item: *Proponebantur eis noua Comitiorum decreta; & iubebantur iureiurando affirmare, Regem supremum Ecclesiæ esse caput.* Et Caluinus in cap. 7. Amos Prophetæ: *Qui tantopere extulerunt Henricum Regem Angliæ, certè fuerunt homines inconsiderati. Dederunt enim illi summam rerum omnium potestatem; & hoc me grauiter semper vulnerauit. Erant enim blasphemi, cùm vocarent eum summum caput Ecclesiæ sub Christo.*

II. Eodem titulo vsus est Edouardus Henrici filius & successor, vt patet ex Rescripto illius ad Thomam Crammerum, archiepiscopum Cantuariensem, quod sic incipit: *Edouardus, Dei gratiâ, Angliæ, Franciæ, & Hyberniæ Rex, supremum in terris*

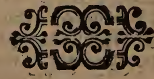
terris Ecclesiæ Anglicanæ & Hybernicæ, tam in causis spiritalibus, quàm temporalibus, Caput, Reuerendo Thomæ Cantuariensi Archiepiscopo salutem. Eundem titulum tribuit illi Crammerus in Rescripto ad Episcopos sibi subiectos, vbi sic habet: *Thomas, permissione diuina, Cantuariensis Archiepiscopus, per Illustrissimum in Christo Principem Edouardum Regem Sextum, supremum in terris Caput Ecclesiæ Anglicanæ & Hybernicæ, sufficienter & legitimè authorizatus, tibi Edmundo Londinensi Episcopo, & omnibus fratribus Coëpiscopis, vice & nomine Regiæ Maiestatis, quibus in hac parte fungimur, mandamus, vt Imagines ex Ecclesiis, cuiusq; Diœcesis tollantur.* Et Nicolaus Sanderus in schismate Anglicano: *Quàm primum visum est, Henrici Octaui mortem diuulgare, statim Edouardus Henrici filius, nonum ætatis annum agens, Rex Angliæ proclamatur, & summum Ecclesiæ Anglicanæ in terris Caput, proximè secundùm Christum constituitur.*

III. Elisabetha, tametsi fœmina esset, non tamen putauit, inferiorem se esse Patre & fratre, in hac re. Itaque & ipsa supremum Ecclesiæ Anglicanæ Caput appellata est. Sic enim de ea scribit Iacobus Thuanus libro 15. historiarum sui temporis: *Elisabetha, recepto à Patre & fratre*

titulo, Ecclesiæ Caput per Angliam cœpit appellari.

IV. At hoc tempore, ſub Iacobo, periclitatur hic titulus. Admittit quidem illum Sacellanus in Tortura Torti; ſed Tookerus & Burhillus repudiant. Verba Tookeri, quæ paulò ante citaui, ſunt hæc: *Olere autem malitiam, & clamitare audaciam tuam videtur illud, cùm Regem Caput Ecclesiæ Primatemq́ue confingas.* Similiter Burhillus, pagina 133. reprehendit quendam, tanquam *Petulcum* & *Audaculum*, quod dixiſſet, Regem eſſe *Caput, Paſtorem, & Primatem Epiſcoporum.*

V. In hoc diſsidio, quid agat Rex? Si admittit titulum *ſupremi Capitis Eccleſiæ in Anglia*, murmurabunt Tookerus & Burhillus: ſi reſpuit, quid dicet Sacellanus? Forte ſopiri hæc lis poterit, ſi Rex, vt Sacellano dedit Epiſcopatum Elienſem, ita Tookero & Burhillo duos ſimiles largiatur. Tunc facile, ne ingrati videantur, concedent Regi hunc titulum, & multò ampliorem.

V. QVÆ-

V. QVÆSTIO.

An Primatus Regis consistat in aliqua potestate vel iurisdictione ecclesiastica?

I. HIc magnum inter Anglos dissidium est. Nec facilè intelligetur, nisi præmissa distinctione. Igitur potestas Ecclesiastica triplex est, vt docent Theologi. Vna ordinis; altera iurisdictionis interioris; tertia iurisdictionis exterioris. Ad primam spectat, Sacramenta conficere & ministrare: ad secundam, regere Ecclesiam in foro conscientiæ: ad tertiam, regere eandem in foro externo. Certum est, Regem, ratione Primatus, non habere potestatem ordinis. Hoc fatetur Tookerus pag. 14. cùm ait: *Reges non habent potestatem administrandi Sacramenta.* Certum quoque, non habere iurisdictionem fori conscientiæ. Et hoc fatetur, pag. 63. *Omnis*, inquit, *iurisdictio in foro interiori, Sacerdotum est, nulla Regum.*

II. Tota controuersia est, an habeat Rex iuris-

iuriſdictionem Eccleſiaſticam in foro exteriori. Hîc litigant Angli. Aliqui affirmant; alii negant; alii diſtinguunt. Affirmat Tookerus pag. 305. his verbis: *Qui habet plenißimam & amplißimam iuriſdictionem in foro exteriore, poteſt eandem dare & auferre. Rex eam habet. Ergo poteſt eandem dare & auferre. Totum hoc liquet ex V. & N. Teſtamento.* Et Henricus Salcolbrigienſis, pag. 140. *Reges ſacro oleo uncti, capaces ſunt iuriſdictionis ſpiritualis.* Et ibidem ex Legibus Anglicanis: *Rex eſt perſona mixta, vtpote, qui & Eccleſiaſticam & temporalem iuriſdictionem habet: & quidem ſupremam.* Et pag. 144. *Per leges Eccleſiaſticas in hoc regno approbatas, vnus Sacerdos duo beneficia habere non poteſt, nec Baſtardus ſacris initiari. Verùm Rex, Eccleſiaſtica poteſtate & iuriſdictione, quam habet, in vtroque diſpenſare poteſt.*
III. Negant Thomſonius & Burhillus. Et quidem Thomſonius, pag. 80. ſic ſcribit: *Primatus Eccleſiæ non eſt definiendus per iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſed per gubernationem ſupremam.* Et pagina 95. *Diximus Regem gubernare quidem Eccleſiaſtica, ſed non eccleſiaſticè*, quia ſcilicet non habet iuriſdictionem eccleſiaſticam, ſed duntaxat temporalem. Burhillus verò, pag. 234. concedit hanc propoſitionem negati-

negatiuam: *Rex nullam habet iurisdictionem ecclesiasticam, nec in foro interiori, nec in exteriori.*

IV. Distinguit Episcopus Eliensis, apud Tookerum, pag. 305. his verbis: *Habet Rex omnem iurisdictionem spiritualem in foro exteriori, exceptis quibusdam censuris.* Igitur ad hanc quæstionem, an Rex, quatenus est Primas seu caput Ecclesiæ, habeat aliquam jurisdictionem Ecclesiasticam seu spiritualem fori exterioris, sic respondendum est. Primò, cum Tookero & Salcolbrigiensi: *Habet amplissimam plenissimam, supremam.* Secundò, cum Episcopo Eliensi: *Habet aliquam, non omnem.* Tertiò, cum Burhillo & Thomsonio: *Nullam, nullam penitus habet.*

VI. QVÆSTIO.

An Rex propria auctoritate posit Synodos indicere?

I. SEquitur dissidium de officiis Primatus Regij. Sunt autem sex officia, de quibus disputari potest.

Primum, indictio Synodorum. Secundum, sanctio legum ecclesiasticarum. Tertium, collatio beneficiorum. Quartum, creatio & depositio Episcoporum. Quintum, excõmunicatio. Sextum, controuersiarum decisio. Est ergo quæstio, an hæc officia pertineant ad Primatum Regis? Dicam de singulis ordine.

II. Primò quæritur, An Rex, ratione sui Primatus, possit propria authoritate conuocare Synodos, & in iis præsidere? Hoc certò persuasum fuit tempore Henrici, Edouardi, & Elisabethæ. Nunc, sub Iacobo, controuertitur. Affirmat Salcolbrigiensis, pag. 121. his verbis: *Christiani Principes in gnis suis cum laude, propria authoritate Synodos conuocarunt, constitutiones condiderunt, causas audierunt & cognouerunt.* Et pag. 146. *Rex Angliæ potest Synodos indicere omnium Ordinum œcumenicas, & in iisdem præsidere.* Et pag. 155. *Reges Angliæ suprema sua authoritate, de iure, Synodos conuocarunt.*

III. Tookerus in hoc puncto varius est, & nunc sibi ipsi, nunc aliis contradicit. Hoc patet ex variis eius testimoniis. Primum habetur, pag. 37. vbi sic ait: *A quibus magis æquum est indici Concilia, quàm ab illis, penes quos semper fuit authoritas ea congregandi? Cùm autem communiter tri-*

plex poni soleat Concilium, Generale, Prouinciale, & Diœcesanum; Concilium generale solius Papæ iussu celebrari vultis. Sed neque illud, nisi ab Imperatoribus & Regibus simul consentientibus, hodie indici debet: Prouinciale à Metropolitano, cum suis Suffraganeis: Diœcesanum ab Episcopo cum Curatis, Rectoribus & Clericis Diœcesæos. Ex hoc testimonio colligitur, Regem Angliæ, nullum Concilium, propria authoritate, posse indicere. Non Generale, quia hoc pertinet ad communem consensum Regum & Imperatorum. Nec Prouinciale, quia hoc pertinet ad Metropolitanum. Nec Diœcesanum, quia hoc pertinet ad Episcopum. Quid ergo reliquum est Regi?

IV. Alterum habetur pag. 41. his verbis: *Abundè liquet ex Conciliis ipsis & historia Ecclesiastica, Prouincialia Concilia & Nationalia ab Imperatoribus ac Regibus fuisse congregata.* Hoc planè pugnat cum præcedente. Ibi asseritur, Concilia Prouincialia indici à Metropolitanis: hic, à Regibus & Imperatoribus. Ibi, distinguitur triplex tantum Concilium, *Generale, Prouinciale, Diœcesanum*: hic, additur quartum, *Nationale.*

V. Tertium habetur, pagina 42. vbi proponit hanc quæstionem: *Quo igitur iure*

tur iure tantam sibi potestatem arrogat Pontifex solus? Num diuino? Et paulò post subdit: *Erat Apostolorum omnium, non vnius tantummodo, & indicere Concilium, & statuere cum verborum solennitate; Visum est Spiritui sancto, & nobis.* Quasi dicat; Iure diuino, non solus Petrus, sed omnes Apostoli, pari potestate, indixerunt Concilium Hierosolymitanum, & sanciuerunt legem de sanguine & suffocato: Ergo similiter, jure diuino, non solus Pontifex, sed omnes Episcopi, pari potestate, debent indicere Concilium, & sancire leges Ecclesiasticas. Sanè, si ita est, omninò sequitur, potestatem indicendi Concilia, non ad Reges & Principes sæculares; sed ad Apostolos & eorum successores, iure diuino pertinere.

VI. Quartum habetur, pag. 63. vbi ait: *Mixtum autem ius, & resultans ex vtroq; & iure Regio & Episcopali, est legum sanctio, & Synodorum indictio, & præsidendi in iis prærogatiua, & controuersiarum decisio, aliorumq; actuum, qui his finitimi sunt, exercitium: quæ ferè ab origine Primatus Regii descendunt, & communicantur Sacerdotibus.* Hoc iterum pugnat cum præcedente. Ibi dicitur, indictionem Synodorum, iure diuino, ad Apostolos pertinere: Hic dicitur primariò pertinere ad Reges, & ab

& ab illis ad Episcopos deriuari. Hæc non cohærent.

VII. QVÆSTIO.

An Rex possit leges Ecclesiasticas condere?

I. Constat, Henricum Octauum, tum per se, tum per Vicarium suum generalem, id fecisse. De Henrico sic scribit Sanderus in Schismate Anglicano: *His diebus, vigilantissimus hic Ecclesiæ Pastor Henricus, quo in posterum sciretur, quæ cui ritè nupta esset, legem ediderat perpetuam de nuptiis, Comitiorum etiam auctoritate firmatam, qua statuebatur, vt si quæ personæ in Leuitico non prohibitæ, solo consensu, per verba de præsenti, matrimonium, nulla carnis copula subsecuta, contraxerint; eæ verò ambæ postea, vel earum altera, nuptiis cum altera persona in Leuitico non prohibita contractis, carnali copula easdem consummauerint; hæ posteriores, quas firmasset copula, non priores illæ, quas solus consensus statuisset, ratæ atque legitimæ haberentur: adeo, vt cùm olim iuris gentium*

tium fuisset regula, Nuptias non concubitus, sed consensus facit; *iam deinceps Henrici regula esse cœperit*, Nuptias non consensus, sed concubitus facit. *Et tamen ipse legislator, contra suam ipsius regulam, vxorem Annam Cliuensem, cuius nuptias, non solo consensu, sed septem etiam mensium concubitu firmauerat, eo solùm prætextu reiecit, ipsaq; viuente aliam superinduxit, quod alteri, nescio cui, consensum antea præbuisse fingeretur. Huius ergo legis tantopere postea puduit ipsos Protestantes, vt mortuo Henrico, eam ipsi reuocauerint, atq; irritam fecerint.*

II. De Vicario autem generali, sic habet: *Septembri mense, authoritate sua vicaria, Canones quosdam ecclesiasticos, quos Iniunctiones vocabat, sigillo Vicariatus sui munitos, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & reliquo Clero præscripsit, in quibus, præter cætera, iubebantur Parochi sub grauissimis pœnis, vt orationem dominicam cum salutatione Angelica, Symbolum item fidei, & decem decalogi præcepta, aliaq; huiusmodi, Anglicè in posterum in Ecclesiis docerent.*

III. Angli, qui hoc tempore scribunt de Primatu Regio, non consentiunt in hoc puncto. Nam aliqui dicunt, sanctionem legum Ecclesiasticarum, iure diuino, pertinere

tinere ad Epiſcopos; alij ad Reges & Imperatores. Priorem partem docet Tookerus, pagina 42. vbi ait, Apoſtolos in Concilio Hieroſolymitano ſanciuiſſe hanc legem Eccleſiaſticam: *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris, niſi hæc neceſſaria, vt abſtineatis vos ab immolatis ſimulachrorum, & ſanguine, & ſuffocato.* Et hoc feciſſe eos iure diuino. Poſteriorem docet Thomſonius, pag. 80. vbi dicit, Epiſcopos & Concilia non poſſe condere vllam legem Eccleſiaſticam, quæ habeat vim legis, niſi accedente authoritate Regis vel Imperatoris. Verba eius ſunt hæc: *Decreta Conciliorum & Patrum Eccleſiaſticis cenſuris, & ἐπιτιμίοις tantum ſtetiſſent, niſi legum vim Cæſarea aura ipſis afflaſſet.*

IV. Hic jam patet diſsidium. Nam illa lex Eccleſiaſtica, quam Apoſtoli condiderunt, habuit ſine dubio vim legis. Hoc enim colligitur ex illis verbis: *Viſum eſt, nihil vltra imponere vobis oneris, niſi hæc neceſſaria.* Hanc autem vim non habuit ab afflatu auræ Cæſareæ, quia neque Tiberius, neque Pilatus, neque Herodes, neque vllus alius Princeps ſæcularis, qui tunc vixerit, afflauit illi vim legis; ſed habuit ab ipſis

Apoſtolis.

Apostolis. Ipsi enim authoritate & potestate Apostolica, quam à Christo acceperant, legem illam sanxerunt & promulgarunt. Eandem potestatem nunc habent Episcopi, non Reges aut Imperatores.

VIII. QVÆSTIO.

An Rex propria authoritate possit conferre beneficia ecclesiastica?

I. AFfirmat Henricus Salcolbrigiensis, pag. 121. his verbis: *Christiani Principes in suis regnis, cum laude, propria authoritate, beneficia contulerunt.* Et pag. 150. *Audin Jesuita, non modò collationes beneficiorum ad Angliæ Reges spectare, sed ad eosdem illos spectare, vbi Ecclesiæ Anglicanæ Primates, vel supremos Ordinarios?* Et pag. 142. *Rex ratione supremæ suæ Ecclesiasticæ iurisdictionis, præsentabit ad liberas Capellas.*

II. Negat Tookerus, pag. 36. vbi de Regibus Angliæ sic loquitur: *Beneficia autem curata, vel non curata, non conferunt omninò in-*

nò in quempiam, maiora minorávè: multò minus dignitates ecclesiasticas, siue Episcopatus, siue Archiepiscopatus, per vniuersum ambitum regni sui. Eorum certè collatio vel institutio est, quorum est destitutio, id est, Episcoporum comprouincialium, qui potestatem habent personas ipsas sacrandi. Hoc habet iuris Regia Maiestas, quod minor & subordinata potestas habet; ius, inquam, nominandi & præsentandi apud nos.

III. En triplex dissidium inter hos duos authores, & quidem in re quotidiana & vulgari. Primum est; Henricus dicit, collationem beneficiorum spectare ad Reges Angliæ, quatenus sunt Primates Ecclesiæ Anglicanæ: Tookerus contra, non ad Reges, sed ad Episcopos pertinere. Alterum: Henricus dicit, Reges propria authoritate sæpè contulisse beneficia: Tookerus, nunquam conferre aut contulisse. Tertium; Henricus dicit, Reges; ratione supremæ iurisdictionis Ecclesiasticæ, præsentare ad beneficia: Tookerus, Reges in hac re non habere plus iuris, quàm subditos & inferiores. *Hoc*, inquit, *iuris habet Regia maiestas, quod minor & subordinata potestas habet.* Vtri credat Rex Iacobus, si pingue beneficium, aut Archiepiscopatus conferendus sit?

IX. QVÆSTIO.

An Rex poßit Episcopos creare & deponere?

I. AFfirmat Henricus Salcolbrigiensis. pag. 121. *Christiani*, inquit, *Principes in suis regnis, cum laude, propria authoritate, Episcopos crearunt & deposuerunt.* Et pag. 144. *Rex Angliæ Archidiacono Richmundiæ Episcopalem concessit iurisdictionem.* Et pag. 155. *Reges Angliæ, suprema sua authoritate, de iure, atque cum laude omnium ordinum, Episcopos elegerunt, ac proinde deponere potuerunt.* Et pag. 167. *Constat, Christianos Principes cum laude Episcopos elegisse & deposuisse, etiam Romanos.*

II. Negat Tookerus, loco citato. Ibi enim duo requirit, ad constituendum seu creandum Episcopum. I. Consecrationem personæ. II. Episcopatum. Addit, Regem neutrum præstare posse. Nec enim posse conferre vlla beneficia, multò minus Episcopatum aut Archiepiscopatum: nec habere potestatem sacrandi personas. Vnde etiam alibi fatetur, tantum

tum abesse, vt Rex Iacobus possit Episcopos creare & deponere; vt potius agnoscat se illorum alumnum & Discipulum. Sic enim scribit pagina 311. *Serenissimus ac pientissimus Rex noster Iacobus non habet quicquam antiquius & honorificentius, quàm vt cum Valentiniano filium se Ecclesiæ profiteatur, & cum Theodorico Italiæ Rege, se alumnum Ecclesiæ, & Discipulum Archiepiscoporum suorum & Episcoporum, libenter recognoscat.*

III. Hoc dissidium magni momenti est. Nam si Rex non potest creare seu constituere Episcopos, vt ait Tookerus; planè sequitur, Thomam Crammerum, qui à Rege creatus est Archiepiscopus Cantuariensis, non fuisse verum, sed falsum Episcopum: non Pastorem, sed prædonem: non per ostium intrasse in ouile ouium, sed aliundè ascendisse. Ex quo rursum tria sequuntur. I. Omnes alios Episcopos, qui postea, vel à Crammero, vel à Rege creati sunt, fuisse similes Crammero. II. Quidquid ab iis, authoritate & iurisdictione Episcopali factum est, nullius roboris & momenti esse. III. Eosdem teneri ad restitutionem omnium prouentuum, quos ratione Episcopatuum acceperunt. Quid hic consilii capiendum? Videant Academici.

X. QVÆSTIO.

An Rex poßit subditos contumaces excommunicare?

I. Hic Angli redigunt Regem suum ad communem ordinem: Et quæ prius illi concesserant, videntur hîc reuocare. Aiunt, Regem non posse quenquam suorum subditorum excommunicare; posse tamen ab iis excommunicari, & ex Ecclesia Anglicana, cuius supremum caput est, expelli. Priorem partem tradit Tookerus, pag. 15. his verbis: *Rex non habet potestatem distringendi gladium spiritualem, vel quempiam excommunicandi.* Et Sacellanus pag. 151. *Nos Principi censuræ potestatem non facimus.* Et Thomsonius, pag. 83. *Excommunicare nullo modo ad Suprematum Ecclesiæ pertinet.* Et pag. 84. *Omnes fatemur, Regem excommunicandi potestatem nullam habere.*

II. Posteriorem tradit Burhillus, pag. 137. cùm ait: *Quod Ambrosio licuit in Theodosium, idem & aliis in Regem, simili de causa,*

causa, liceat, id est, sicut Ambrosio Episcopo licuit excommunicare Theodosium Imperatorem, ita & nostris Episcopis licet excommunicare Iacobum Regem, si similiter peccet. Et pag. 242. *Supremus Ecclesiæ gubernator*, nempe Rex, *potest eiici ex Ecclesia.* Et pag. 267. *Rex, etsi iustissimè excommunicatus, non amittit Primatum.*

III. Non video, quomodo hæc cohæreant cum iis, quæ hactenus tributa sunt Regi. Tributum illi est, quod sit Primas, & supremũ caput Ecclesiæ Anglicanæ; quod sit supra omnes personas, tàm ecclesiasticas, quàm laicas, in suo regno; quod habeat supremam, amplissimam & plenissimam iurisdictionem ecclesiasticam, non minus quàm politicam & temporalem. Et tamen cùm tantus sit, non potest quenquam suorum subditorum, nec laicum, nec Ecclesiasticum, quantumuis rebellem & contumacem, excommunicare? Imò, cùm tantus sit, potest à suis subditis excommunicari, & eiici ex Ecclesia Anglicana, cuius supremum caput est? Non capio hoc mysterium.

IV. Addam tria argumenta, quæ augebunt difficultatem. Primum est; Qui habet supremam, amplissimam & plenissimam iurisdictionem ecclesiasticam in aliquo regno, potest exercere omnes actus,

qui pertinent ad iuriſdictionem eccleſiaſticam illius regni; ſed Rex habet ſupremam, ampliſsimam & pleniſsimam iuriſdictionem eccleſiaſticam in regno Angliæ, vt fatentur Tookerus & Salcolbrigienſis. Ergo poteſt exercere omnes actus pertinentes ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam regni Angliæ. Ergo etiam poteſt excommunicare. Nam excommunicatio, quæ per ſententiam fit, eccleſiaſticæ iuriſdictionis actus eſt. Vel contra, ſi vis: Qui non poteſt exercere omnes actus eccleſiaſticæ iuriſdictionis in aliquo regno, non habet ſupremam, ampliſsimam & pleniſsimam iuriſdictionem eccleſiaſticam in illo regno; ſed Rex Angliæ non poteſt exercere omnes actus eccleſiaſticæ iuriſdictionis in ſuo regno, quia non poteſt quenquam excommunicare. Ergo non habet ſupremam, ampliſsimam & pleniſsimam iuriſdictionem Eccleſiaſticam in ſuo regno.

V. Alterum eſt; Qui alteri dat poteſtatem excommunicandi, is ſine dubio habet poteſtatem excommunicandi, quia nemo poteſt alteri dare, quod ipſe non habet: ſed Rex Angliæ dat Epiſcopis poteſtatem excommunicandi. Ergo ipſe habet poteſtatem excommunicandi. Minor probatur ex Tookero, pagina 304. vbi fatetur, Epiſcopos omnem iuriſdictionem

ctionem Ecclesiasticam fori exterioris accipere à Rege. At potestas excommunicandi pertinet ad iurisdictionem fori exterioris, vt expreßè docet Sacellanus pagina 41. & Tookerus pagina 305. cùm ait: *Rex habet omnem iurisdictionem spiritualem in foro exteriori, exceptis quibusdam censuris.* Excipit autem excommunicationem. Vbi iterum notanda est contradictio Tookeri. Nam censuras, inter quas est Excommunicatio, refert ad iurisdictionem fori exterioris. Rectè quidem. Sed duo addit, quæ pugnant. I. Regem dare Episcopis omnem iurisdictionem fori exterioris. II. Regem non habere omnem iurisdictionem fori exterioris.

VI. Tertium est; Qui alicui alteri subiectus est in iurisdictione ecclesiastica fori exterioris, non habet supremam, plenißimam, & amplißimam iurisdictionem ecclesiasticam fori exterioris, sed Rex alicui alteri, nempe Episcopo subiectus est in iurisdictione ecclesiastica fori exterioris, quia potest ab eo per sententiam excõmunicari, & ex Ecclesia eiici, vt fatetur Burhillus: Ergo non habet supremam, plenißimam & amplißimam iurisdictionem ecclesiasticam fori exterioris. Vel, si mauis, contra. Qui nulli alteri subiectus est in iurisdictio-

ne ecclesiastica, non potest ab vllo per sententiam excommunicari: sed Rex, si habet supremam iurisdictionem ecclesiasticam, nulli alteri subiectus est in iurisdictione ecclesiastica: Ergo non potest ab vllo per sententiam excommunicari. Aduertis, opinor, hæc non cohærere.

XI. QVÆSTIO.

An Rex sit iudex omnium controuersiarum in Ecclesia?

I. Controuersiæ, quæ oriuntur in Ecclesia, sunt duplices: aliæ circa fidem & religionem; aliæ circa res alias ecclesiasticas. Est ergo prior quæstio, an Rex, ratione sui Primatus, sit supremus iudex omnium controuersiarum, quæ pertinent ad fidem & religionem? Affirmat Henricus Salcolbrigiensis, pag. 163. his verbis: *Sic luce clarius est, Christianos Principes, cum laude, controuersias fidei diiudicasse & diremisse, etiam in vniuersalibus octo Conciliis*, id est, Niceno I. Constantinopo-

nopolitano I. Ephesino, Chalcedonensi, Constantinopolitano II. Constantinopolitano III. Niceno II. Constantinopolitano IV. in quibus variæ controuersiæ fidei diiudicatæ & diremptæ sunt; præsertim de diuinitate Christi, contra Arium; de diuinitate Spiritus sancti, cōtra Macedonium; de vna Christi persona, contra Nestorium; de duabus in Christo naturis, contra Eutychen & Dioscorum; & sic deinceps. Has omnes controuersias, ait Salcolbrigiensis, ab Imperatoribus & Principibus sæcularibus diiudicatas ac diremptas esse.

II. Contrarium asserit Tookerus, qui nullo modo vult Reges aut Imperatores esse iudices controuersiarū fidei. Sic enim habet pag. 3. *Olere autem malitiam ac clamitare audaciam tuam illud videtur, cùm Regem caput Ecclesiæ Primatemq́; confingas, omniumq; causarum & controuersiarum, quæ ad fidem & religionem pertinent, Iudicem tribuas.* Et pag. 50. *Rex in suo regno, omnibus superior sit, nulli subditus: Fidei iudex ne appelletur quidem.* Et pag. 313. *Reges Christiani non sunt fidei ac religionis iudices.*

III. Igitur, si in Anglia oriretur dissensio de aliquo puncto fidei ac religionis, vt v.g. de reali præsentia Christi in Eucharistia; quid facerent Academici? quid ciues, quid

reliqui subditi? An adirent Regem, tanquam iudicem, & ab eo sententiam peterent? Non faceret Tookerus. An alium iudicem postularent? At alium non ferret Salcolbrigiensis. Quid ergo futurum esset? Id planè, quod hactenus factum est in dissensione de Primatu Regio. Semper litigant Angli de hoc Primatu: nunquam finiri lis potest. Quid causæ? quia diuersi diuersa sentiunt, & certum iudicem, qui litem dirimat, reperire non possunt; vel potius, non volunt. Hæc hæreticorum proprietas est.

IV. Posterior quæstio; An Rex sit iudex omnium controuersiarum, quæ alias res Ecclesiasticas concernunt? Affirmat Salcolbrigiensis, pag. 165. cùm ait: *Audin controuersias Episcopales ab Imperatore diremptas?* Quid sentiat Tookerus, non satis constat. Aliquando videtur affirmare, vt pag. 24. *Nemini*, inquit, *dubium est, quin in primitiua Ecclesia, de rebus & personis ecclesiasticis, ius dicerent Imperatores.* At pag. 23. videtur negare: *Non est Princeps*, inquit, *supra res, sed supra personas.* Et pag. 49. *Rex in suo regno supremus est, non supra res, sed supra homines.* Vbique dissidium.

XII. QVÆ-

XII. QVÆSTIO.

Vnde, & quo titulo; Rex habeat Primatum in Ecclesia?

I. SEnsus est, an Rex ex eo præcisè, quia Rex est, an ex eo potius, quia Rex Christianus est, habeat Primatum Ecclesiæ? Priorem partem videtur amplecti Thomsonius, pag. 78. cùm ait: *Omnes Principes, etiam Pagani, obiectiuè habent supremam potestatem in omnes omnino personas suorum subditorum, & generatim in res ipsas. siue ciuiles sint, siue sacra, vt in cultu diuino & religione procuranda, saltem quoad modum & exercitium.* Et pag. 94. *Primatus est Regium bonum, quod censurâ tolli non potest. Nec est absurdum, Regem velut ethnicum, esse Primatem Ecclesiæ.* Et ibidem: *Rex ethnicus, cùm CHRISTO initiatur, non acquirit Primatum de nouo.* Cui consentit Burhillus, pagina 251. *Rex*, inquit, *titulo Regis temporalis, potest sibi vindicare & assu-*

& assumere Primatum Ecclesiæ. Et pag. 267. *Rex, etsi iustissimè excommunicatus, non amittit Primatum in rebus ecclesiasticis.*

II, Cõtrarium docet Sacellanus in Tortura Torti, pag. 39. vbi asserit, Primatum Ecclesiæ conuenire Regi, non quia Rex, sed quia Rex Christianus est; ideoque Reges ethnicos non habere Primatum Ecclesiæ, quamdiu ethnici sunt, sed eum accipere, quando fiunt Christiani; & rursum amittere, quãdo excommunicantur. Verba eius sunt hæc: *An non Regi ethnico præstare fidem fas? Imò nefas non præstare. In ethnico enim est vera potestas temporalis, idq; sine ordine ad potestatem ecclesiasticam.* Et paulò post: *Rex quiuis, cùm de ethnico Christianus fit, non perdit terrenum ius, sed acquirit ius nouum. Itidem, cùm de Christiano fit sicut ethnicus, vigore sententiæ amittit nouum ius, quod acquisiuerat, sed retinet terrenum ius in temporalibus, quod fuerat illi proprium, priusquam Christianus fieret.*

III. Ex sententia Thomsonii & Burhilli sequitur, omnes Reges, siue Christiani, siue Ethnici, siue cuiuscunque sectæ ac religionis sint, habere Primatum Ecclesiæ in suis regnis. Igitur, omnes Anglos & Scotos, qui viuunt Constantinopoli, subiectos esse Imperatori Turcarum in rebus Ecclesia-

ſticis; qui in Hiſpania, ſubiectos eſſe Philippo Regi; qui Romæ, Pontifici; & ſic deinceps, Quid ergo facient, ſi Turcarum Imperator iubeat eos Alcoranum ſequi; ſi Rex Hiſpaniæ, ad Miſſam audiendam adigat; ſi Pontifex ad orandum pro defunctis hortetur; ſi Rex gentilis ad idololatriam impellat? An parebunt imperio? At contra conſcientiam facerent. An non parebunt? Sic actum eſt de Primatu Eccleſiæ. Dicent fortè, ſe pariturós, vbi viſum eſt. Ergóne ſubditi erunt iudices ſuorum Regum? Ergóne Catholici in Anglia poterunt vſurpare hanc vocem: *Audi Rex. in hoc puncto viſum eſt parere tuo imperio, in iſto non eſt?*

XIII. QVÆSTIO.

An Rex poßit cogere ſuos ſubditos ad iuramentum Primatus?

1. HActenus actum eſt de diſsidio Anglorum circa naturam, officia, & originem Primatus Regii. Nunc ſupereſt quæſtio practica, quæ proximè

ximè conſcientiam attingit, an ſcilicet Rex poſsit cogere ſuos ſubditos, vt ſub iuramento affirment, ſe agnoſcere Primatum Regium, de quo dictum eſt? Vel, ſe agnoſcere Regem, tanquam Primatem & ſupremum caput Eccleſiæ Anglicanæ, cui tanquam Primati & ſupremo capiti velint fidelitatem polliceri, non minus in rebus eccleſiaſticis & ſpiritualibus, quàm in politicis & temporalibus. Habet autem duo puncta hæc quæſtio. Vnum eſt, an Rex Angliæ de facto exigat, vel exegerit tale iuramentum à ſubditis? Alterum, an ſi exigat, ſubditi in conſcientia teneantur illud præſtare? De vtroque ſeorſim dicam.

PRIVS PVNCTVM.

II. Igitur prius punctum eſt, an Rex Angliæ exigat vel aliquando exegerit tale iuramentum à ſuis ſubditis? Conſtat, Henricum Octauum exegiſſe. Sic enim ſcribit Nicolaus Sanderus in Schiſmate Anglicano: *Laurentius Cocbus, Prior Cœnobii Dancaſtrenſis, unà cum tribus Monachis, & duobus Laicis, Ægidio Horno, & Clemente Philpotto, quòd nollent Eccleſiaſticum terreni Regis Primatum iurato confiteri, excluſi è terris, ad cœleſtem æterni Regis gloriam tranſmiſſi ſunt.* Et iterum:

418

rum: *Proponebantur eis noua Comitiorum decreta & iubebantur iureiurando affirmare, Regem Ecclesiæ supremum esse Caput.*

III. Henricum imitata est Elisabetha; parentem filia. Et quidem formula iuramenti, quod exegit, est huiusmodi: *Ego A. B. prorsus testificor & declaro in conscientia mea, Reginam esse solam supremam gubernatricem, & istius Regni Angliæ, & aliorum omniumque suæ Maiestatis dominiorum & regionum, non minus in omnibus spiritualibus atque Ecclesiasticis rebus vel causis, quàm temporalibus; & quod nemo externus Princeps, persona, Prælatus, status, vel Potentatus, aut facto aut iure habet aliquam iurisdictionem, potestatem, superioritatem, præeminentiam, vel authoritatem ecclesiasticam aut spiritualem in hoc regno. Ideoque planè renuntio & repudio omnes forinsecas iurisdictiones, potestates, superioritates atque authoritates.*

IV. Idem nunc facit Iacobus Rex, qui nō vno tantùm, sed duplici iuramento obstringit suos subditos: altero Primatus; altero fidelitatis. Prius sic incipit: *Ego A. B. palam testor, & ex conscientia mea declaro, quod Maiestas Regia, vnicus est supremus Gubernator huius Regni, omniumque aliorum suæ Maiestatis dominiorum & territoriorū, tam in omnibus spiritualibus siue Ecclesiasticis.*

sticis rebus & causis, quàm in temporalibus: Et quod nullus extraneus Princeps, persona, Prælatus, status aut Potentatus, habet aut habere debet vllam iurisdictionem, potestatem, superioritatem, præeminentiam vel authoritatem Ecclesiasticam siue spiritualem intra hoc regnum &c. Posterius sic incipit: *Ego A. B. verè & sincerè agnosco, profiteor, testificor, & declaro in conscientia mea, coram Deo & Mundo, quod supremus Dominus noster Rex Iacobus &c.*

V. Hoc vtrumque iuramentum integrè habetur in Apologia Regis: Et in vtroque exigitur à subditis, vt palam profiteantur & agnoscant, Regem Iacobum esse supremum gubernatorem ac Dominum totius Angliæ, non solùm in rebus politicis ac temporalibus, sed etiam in ecclesiasticis & spiritualibus: Et quod nec Papa, nec quiuis alius extraneus habeat vllam potestatem aut iurisdictionem in Ecclesia Anglicana. Porrò prius iuramentum primò introductum est ab Henrico Octauo, vt fatetur Iacobus in Apologia, his verbis: *Sub Henrico Octauo primùm introductum est iuramentum Primatus, sub eoq́; Thomas Morus & Roffensis supplicio affecti; idq́; partim ob eam causam, quod iuramentum illud recusarent. Ab eo deinceps omnes mei decessores, quotquot sunt hanc religionem*

amplexi

amplexi, idem sibi, aut non multò secus asseruerunt. Posterius à Iacobo excogitatum est.

ALTERUM PUNctum.

VI. Est ergo quæstio, an omnes subditi, qui in Anglia sunt, teneantur in conscientia præstare vtrumque hoc juramentum, quotiescunque Rex illud exigit? an potius debeant carceres, tormenta, & mortem ipsam sustinere, quàm id præstent? Catholici nihil dubitant de priori. Certum, fixumque illis est, vitam potius amittere cum gloriosissimis Martyribus; Thoma Moro & Episcopo Roffensi, quàm Primatum Regium astruere, & Pontificium abiurare. De posteriori, ante paucos annos, nonnihil dubitatum est. Nam aliqui ex Catholicis, quia non satis videbant vim & scopum illius iuramenti, aliquantisper hæsitarunt, an saluâ conscientiâ iurare possent, nec ne. Quæ tamen dubitatio non diu durauit, sed confestim à Paulo V. Pontifice Maximo; & Cardinali Bellarmino sublata est. Nam Pontifex misit duo Breuia Apostolica ad Catholicos in Angliam; & Bellarminus scripsit Epistolam ad Blacuellum Archipresbyterum de hac ipsa re. Vterque negat, saluâ conscientiâ, id fieri

posse. Et ratio illorum est, quia nemo, saluâ conscientiâ, potest abnegare fidem Catholicam: sed qui præstaret iuramentum à Rege propositum, abnegaret fidem Catholicam, non quidem generatim, sed tamen quoad aliquem eius articulum; Ergo nemo, saluâ conscientia, præstare potest hoc iuramentum.

VII. Hanc rationem, quæ sanè optima est, admittunt Catholici; non idem Aduersarij. Ego, in gratiam Catholicorum, qui in Anglia sunt, statui duas alias adferre, præsertim contra iuramentum Primatus, quæ ne ab aduersariis quidem repudiari poterunt. Prima est hæc; Nemo in conscientia tenetur affirmare sub iuramento, quod vel apertè falsum, vel certè dubium est: At, quod Rex sit Primas & supremum Caput Ecclesiæ, cui non solum in temporalibus, sed etiam in ecclesiasticis parendum sit, vel apertè falsum, vel certè dubium est. Ergo nemo in conscientia tenetur hoc affirmare sub iuramento. Maior per se nota est, quia ne affirmare quidem licet, quod vel falsum, vel dubium est; multò minus, sub iuramento affirmare. Minor probatur, quia tam apud Caluinistas, quàm apud Catholicos, apertè falsum censetur; quòd Rex sit Primas & supremum Caput Ecclesiæ. Apud Anglos veró,

verò, qui Regi adhærent, in dubium vocatur. Nam ex illis, alii affirmant, alii negant hæc puncta, quæ sequuntur. 1. *Rex est Primas Ecclesiæ.* 2. *Rex est supremum Caput Ecclesiæ.* 3. *Rex habet Primatum Ecclesiasticum.* 4. *Rex habet potestatem & iurisdictionem ecclesiasticam.* 5. *Rex potest propria authoritate conuocare Synodos, & in iis præsidere.* 6. *Potest conferre beneficia ecclesiastica.* 7. *Potest creare & deponere Episcopos.* 8. *Est iudex controuersiarum fidei.* Sanè, si hæc & similia puncta, apud ipsos Anglos, qui Regi fauēt, incerta sunt, cùm ab aliis negentur, ab aliis affirmentur; totum Primatum incertum esse, necesse est. Quæ ergo temeritas & imprudentia est, obligare velle Catholicos in conscientia, vt iurati affirment id, quod ipsi falsum, alii dubium esse censent?

VIII. Articulatius dicam, quod dixi. Iuramentum Primatus Regii continet tot partes, quot sunt, vel putantur esse officia Primatus Regij. Sunt autem, vel putantur esse varia officia, vt supra visum est, nempe, conuocare Synodos, sancire leges Ecclesiasticas, conferre beneficia, creare Episcopos, fidei controuersias dirimere. Igitur, variæ sunt partes iuramenti Primatus Regij. Ex illis, hanc vnam seosim accipiamus: *Ego A. B. in conscientia mea iuro, me*

fidelem & obsequentem fore Regi, quotiescunque propria authoritate creabit Episcopos, quos vult, & deponet ab officio, quos vult. Si hæc pars exigatur ab omnibus, qui in Anglia sunt, quid futurum putamus? An omnes, etiam illi, qui Regi adhærent, iuraturi sunt? Faciant, qui volent; Tookerus certè, si vir constans est, facturus non est. Negat enim creationem & depositionem Episcoporum ad Regem pertinere. Et si is facturus nō est, qui alioqui agnoscit Primatum Regium (saltem verbo) quomodo Catholici compellentur, vt faciant, qui illum penitus ignorant? Quod dixi de hac parte, de reliquis similiter dicendum est.

IX. Altera ratio est hæc: Iacobus Rex sæpè protestatur, se non plus iuris vendicare sibi in Ecclesiam, quàm olim fecerunt Reges in veteri Testamento; ac proinde Primatum suum iisdem terminis definiri, quibus olim in veteri Testamento definiebatur. Atqui Reges in veteri Testamento non poterant subditos suos cogere ad huiusmodi iuramentum: *Ego A.B. palam testor, & ex conscientia mea declaro, quòd Ieroboam est vnicus supremus Gubernator huius regni Israelitici, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus: Et quod nullus extraneus habet aut habere debet vllam iurisdictio-*

dictionem, potestatem, superioritatem, praeminentiam, vel authoritatem in hoc regno. Ergo nec Iacobus Rex potest cogere subditos suos ad simile iuramentum. Maior patet ex Apologia Regis. Minorem sic declaro. Post mortem Salamonis, regnum in duas partes, Deo disponente, diuisum est: quarum altera decem tribus, altera duas complectebatur. Igitur duo deinceps erãt regna distincta; duo Reges, quorum alter ab altero non pendebat in regimine temporali. Alter vocabatur Rex Israel; alter Rex Iuda. Vterque habebat suos successores. Primi, post diuisionem factam, fuerunt Ieroboam Rex Israel, & Roboam Rex Iuda. In vtroque regno erant Leuitæ & Sacerdotes. At summus Pontifex non poterat simul in vtroque commorari, sed in altero tantum, ac potissimum in regno Iuda. Nihilominus præerat omnibus Leuitis ac Sacerdotibus, qui in vtroque regno versabantur. Nec Ieroboam poterat legitimè dicere suis Leuitis ac Sacerdotibus: *Nolite obtemperare summo Pontifici, qui habitat in regno Iuda; mihi soli obedite; ab illius iurisdictione & potestate exempti estis.* Etsi dixisset, sine dubio peccasset. Si ergo Ieroboam Rex non potuit Leuitas & Sacerdotes sui regni eximere à iurisdictione & potestate extranei Pontificis; quo

iure id facit Iacobus Rex Angliæ? præsertim cùm asserat, se non plus iuris vendicare sibi in Ecclesiam, quàm Reges veteris Testamenti sibi vendicârunt.

EPILOGVS.

I. QVæ hactenus dicta sunt, ad tria capita possunt reuocari. Primum est, Primatum Regis in Ecclesia, rem esse nouam, quæ ab Henrico Octauo primùm introducta est, nec alibi hactenus, quàm in regno Angliæ vsurpata. Alterum, tot esse dissensiones Anglorum circa hunc Primatum, vt, quid sit, & quam vim habeat, certò inter ipsos constare non possit. Tertium, iuramentum huius Primatus, nec exigi à Rege, nec à subditis præstari posse.

II. Hinc aliæ tres quæstiones, quæ circa subditos moueri poterant, facilè dissoluentur. Sunt enim tria subditorum genera in Anglia. I. Henriciani, (vt aliqui eos vocant) qui & agnoscunt, & iurant Primatum Regium. II. Puritani, seu puri Caluinistæ, qui non quidem agnoscunt,

ſed tamen iurant. III. Catholici, qui nec agnoſcunt, nec iurant.

III. Eſt ergo prima quæſtio, quid dicendum ſit de Henricianis, qui & agnoſcunt, & iurant Primatum Regis? Reſpondeo. Illi ſtultè & inconſideratè agunt. Ratio eſt, quia, vt ſupra dixi, ſtultum ac temerarium eſt, rem dubiam & incertam iuramento confirmare. At Primatus Regis, res planè dubia & incerta eſt apud Henricianos, vt patet ex illorum diſsidiis, quæ hactenus explicata ſunt. Ergo eiuſmodi Primatum iuramento confirmare, ſtultum ac temerarium eſt.

IV. Altera quæſtio, quid dicendum de Puritanis ſeu puris Caluiniſtis, qui quidem non agnoſcunt Primatum Regis, ſed tamen, ſi iubeantur, iurant? Reſpondeo. Sunt periuri & politici. Ratio eſt, quia aliud ſentiunt, aliud iuramento affirmant. Sentiunt cum Caluino, Reges & Principes ſæculares non habere Primatum in rebus ſpiritualibus & Eccleſiaſticis, ſed ſolùm in temporalibus; & tamen cum Henricianis, Regi tanquam Primati & ſupremo Capiti Eccleſiæ Anglicanæ, ſub iuramento fidelitatem promittunt, Hoc autem faciunt ad externam pacem & politiam conſeruandam, quæ pluris ab illis,

quàm fides & religio æstimatur; ideoque politici potius, quàm Christiani appellandi sunt. De quibus verè dixit Iacobus Rex, se plus fidei in efferis latronibus, quàm in isto hominum genere reperisse.

V. Tertia quæstio, quid dicendum de Catholicis, qui nec agnoscunt Primatum Regis, nec iuramento confirmant? Respondeo: Sunt homines recti, qui coram Deo ambulant in veritate: simplices, qui, quod corde sentiunt, ore profitentur: cordati, qui cum Eleazaro mori malint, quàm vel externo signo in rem illicitam consentire: similes Apostolis, qui Deo magis, quàm hominibus obedire satagunt; similes Martyribus Ecclesiæ primitiuæ, qui liberè coram persecutoribus profitentur, se esse, quod sunt.

VI. At miseri sunt, inquies, Si enim recusent iuramentum, coguntur subire carceres, tormenta, supplicia. Sanè, non ideò miseri, sed beati. Sic enim docuit nos Christus in Euangelio, Matth. 5. 10. *Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* At durum est, pati. Quomodo durum, quod cum gaudio & delectatione fit? Audi, quid de Apostolis dictum sit, Actor. 5. 41. *Ibant gaudentes á conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro no-*

mine

mine Jesu contumeliam pati. Audi, quid Apostolus de seipso dicat, 2. Corinth. 4. *Superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.*

VII. Vnde hoc gaudium? Ex duplici dono Spiritus sancti, spe & charitate. Spes futuræ gloriæ facit nos lætos & erectos in aduersitatibus. Roman. 8. 18. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Et Roman. 12. 12. *Spe gaudentes, in tribulatione patientes.* Et Hebræor. 10. 34. *Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes, vos habere meliorem & manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes reportetis promissionem.*

VIII. Nec minor vis charitatis. Rom. 8. 35. *Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à*

charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro.

IX. Accedunt exempla Christi & aliorum Sanctorum, quæ etiam magnam vim habent ad excitandos & corroborandos Catholicorum animos, vt libenter patiantur in hac vita carceres, vincula, tormenta, mortem ipsam. 1. Pet. 2. 20. *Si benè facientes, patienter sustinetis; hæc est gratia apud Deum. In hoc enim vocati estis: quia & Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius: qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius: qui cùm malediceretur, non maledicebat: cùm pateretur, non comminabatur: tradebat autem iudicanti se iniustè.*

X. Et Hebræor. 11. 36. *Alii ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt: circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus: in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & in cauernis terræ.*

XI. Et iterum cap. 12. 1. *Ideoque & nos per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in authorem fidei, & con-*

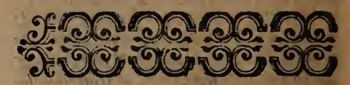
& consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextra sedis DEI sedet. Recogitate enim eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem, vt ne fatigemini, animis vestris deficientes. Nondum enim vsque ad sanguinem restitistis.

XII. Et 2. Corinth. 11. 23. *In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Iudæis quinquies, quadragenas vnâ minus accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, in itineribus sæpè, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus: in labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & siti, in ieiuniis multis, in frigore & nuditate.*

XIII. Et rursum cap. 12. 9. *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Cùm enim infirmor, tum potens sum.*

XIV. His

XIV. His & ſimilibus ſacrarum literarum teſtimoniis muniti fuerunt Thomas Morus & Epiſcopus Roffenſis, quando potius mortem oppetere, quàm impio iuramento ſe obſtringere voluerunt: His alii, qui eos in glorioſo certamine ſecuti ſunt: His denique, qui nunc in Anglia carceres occupant, catenis alligantur, poſſeſsionibus exuuntur, ſuo ſanguine purpurantur.

SANCTVS CYPRIANVS Epiſtola 9.

Pretioſa mors hæc eſt, quæ emit immortalitatem precio ſanguinis ſui.

Et in fine Epiſtolæ.

O beatam Eccleſiam noſtram, quam temporibus noſtris

ſtris glorioſus Martyrum ſanguis illuſtrat. Erat antea in operibus fratrum candida: nunc facta eſt in Martyrum cruore purpurea.

Et Epiſtola 24.

Quid glorioſius aut fœlicius vlli hominum poterit ex diuina dignatione contingere, quàm inter ipſos carnifices interritum confiteri Dominum Deum? quàm inter ſæuientia ſæcularis poteſtatis tormenta, etiam extorto, & excruciato, & excarnificato corpore, Chriſtum Dei filium, etſi recedente, ſed tamen libero ſpiritu confiteri? quàm relicto

mundo

mundo cœlum petiſſe? quàm deſertis hominibus, inter Angelos ſtare? quàm collegam paßionis cum Chriſto, in Chriſti nomine factum eſſe?

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINIS.

